

Nie školský psychológ, výchovný poradca

(Článok uverejnený v Učiteľských novinách číslo 13/2008 – s doplneným komentárom)

Do redakcie sme dostali zásadnú pripomienku k návrhu školského zákona k § 136, ktorý hovorí:

„Školský psychológ alebo psychológ v prípade potreby sprostredkuje deťom a ich zákonným zástupcom, školským žiackym samosprávam a iným organizáciám pedagogické, psychologické, sociálne, psychoterapeutické, reedukačné a iné služby, ktoré koordinuje v spolupráci s triednymi učiteľmi a sociálnymi partnermi. Úzko spolupracuje s výchovným poradcom, školským špeciálnym pedagógom a odbornými zamestnancami poradenských zariadení.“

Tento bod treba vypustiť. Odôvodnenie: Uvedená formulácia kompetencií školského psychológa alebo psychológa (ktorá bola doplnená – presunutá z § Výchovné poradenstvo až dodatočne za záhadných okolností) nie je opodstatnená z týchto dôvodov:

- Škola je pedagogická a nie psychologická inštitúcia, preto poradenské činnosti pre jej pedagogických zamestnancov, žiakov, zákonných zástupcov, žiacku školskú radu a spolupracovníkov môže kompetentne koordinovať len pedagogický zamestnanec školy, ktorým je v súčasnosti výchovný poradca.
- Výchovný poradca ako pedagogický zamestnanec je v kontakte so žiakmi, pedagógmi, zákonnými zástupcami žiakov a členmi žiackej školskej rady denne, preto pozná ich potreby a záujmy najlepšie a to nielen zo psychologického hľadiska. Ak by mal mať tieto kompetencie psychológ, musel by byť v každej škole nepretržite (dnes má na to vyhradený maximálne jeden deň), čo by si vyžiadalo zvýšené finančné náklady nielen na jeho mzdu, ale aj na vzdelávanie. Psychológ by musel žiakov aj vyučovať, aby bol jeho pohľad komplexný. Musel by mať aprobáciu na určitý predmet (čo považujeme z hľadiska kompetencií výchovného - a súčasne kariérového - poradcu za veľmi dôležité) a samozrejme aj pedagogické vzdelanie.

Text, ktorý nebol zverejnený:

- **Výchovný poradca** ako pedagogický zamestnanec školy pracuje (vzdeláva, vychováva a poskytuje poradenstvo) nielen s jednotlivými žiakmi, ale prostredníctvom triednych učiteľov aj s celými triedami (triednymi kolektívami), a pretože je v škole denne, pozná ich lepšie aj zo stránky ich spoločných záujmov a potrieb, ktoré by mal učiť žiakov pedagogickými metódami a prostredníctvom žiackej školskej rady chápať a vedieť obhajovať. (vynechané)

Z ďalších argumentov vyberáme

- Psychológ nemá kompetencie ani na pedagogické poradenstvo v oblasti tvorby a uplatňovania pedagogických dokumentov (napr. školského poriadku, zásad hodnotenia a klasifikácie žiakov), ktoré by sa mali realizovať v spolupráci so žiackou školskou radou. V poskytovaní pedagogického poradenstva aj v tejto oblasti vidíme priestor pre výchovného poradcu.

Nezverejnený text:

- **Psychológ** teda nemá kompetencie na pedagogické usmerňovanie práce žiackej školskej rady (najmä na základnej škole), nielen preto že ide

o kolektívny orgán školy, ktorý sa má podieľať na tvorbe a realizácii pedagogických dokumentov. V žiackej školskej rade sú spravidla zastúpené jednotlivé odbornosti, vykonávané prostredníctvom jej členov (napr. športový, kultúrny, technický organizátori), ktorí by sa mali podieľať tiež na organizovaní súťaží pre žiakov školy. **Ako organizovať odborné súťaže pre žiakov je kompetencia pedagóga a nie psychológa.** Poradenstvo pri výbere žiakov do uvedených funkcií v ŽŠR je úlohou kariérového poradenstva, ktoré je kompetentný v prípade potreby sprostredkovať (v spolupráci s učiteľmi jednotlivých predmetov) výchovný poradca. (vynechané)

- **Organizovanie odborných činností pre žiakov školy je teda záležitosť učiteľov jednotlivých predmetov, preto aj ich koordinovanie nie je v kompetencii psychológa.** Koordinovanie týchto činností, dlhodobé sledovanie záujmov žiakov (ako úspešne sa realizujú v jednotlivých odborných činnostiach) v spolupráci s triednymi učiteľmi je v konečnom dôsledku obsahom kariérového poradenstva, ktoré zabezpečuje výchovný poradca, práve preto, že má aj odborné vzdelanie pre konkrétny predmet. (vynechané)
- Uvedené kompetencie školského psychológa alebo psychológa je nevyhnutné z uvedených dôvodov upraviť ako kompetencie výchovného poradcu a presunúť do § 135 b Výchovné poradenstvo tak, ako boli aj v pôvodnom návrhu nielen Asociácie výchovných poradcov, ale aj v návrhu Združenia pracovníkov pedagogicko-psychologických poradní.

Nezverejnený text:

- **Neodmietame týmto spoluprácu a poradenstvo psychológov, ktoré má svoje nezastupiteľné miesto v škole pri prevencii a riešení konkrétnych situácií. Má však byť zamerané predovšetkým na prácu s jednotlivcom a nemá zasahovať do kompetencií pedagogických zamestnancov školy.**
- Z problému, ktorý bol týmto nastolený vyplýva potreba, presne vymedziť kompetencie všetkých poradenských pracovníkov školy a **koordináciou ich práce poveriť výchovného poradcu** z dôvodu, že jeho kvalifikácia sa orientuje aj na kariérové poradenstvo (teda na prehľad o jednotlivých povolaniach a činnostiach).
- Vychádzajúc z nových podmienok, ktoré časom vzniknú v každej škole pôsobením výchovného poradcu, školského psychológa, špeciálneho pedagóga, sociálneho pedagóga, koordinátora prevencie atď., treba **uvažovať o premenovaní výchovného poradcu** pojmom, ktorý by lepšie vystihoval nielen jeho prioritné postavenie **ako pedagogického zamestnanca školy, ale aj jeho prioritné postavenie ako koordinátora poradenských činností na škole.**

Komentár: Článok vyvolal nespokojné reakcie psychológov, ktorí vzhľadom na nezverejnenie podstatných pripomienok podporujúcich ich prácu, mohli prirodzene pochopiť jeho obsah ako spochybnenie jej významu v škole. To však považujeme zo strany redakcie za hrubé skreslenie skutočného obsahu pôvodného článku, čím postavila výchovných poradcov a psychológov proti sebe. Preto, a nielen preto, som osobne prerušila komunikáciu s redakciou Učiteľských novín. Teraz po čase chápem úlohu médií celkom inak, o čom budem ďalej písať v článkoch na svojom blogu.

Oficiálne pripomienky kompetentných organizácií, zaslané MŠ SR pred tým, než ich niekto záhadne upravil:

Pripomienky Asociácie výchovných poradcov – návrh znenia:

- (1) Úlohou výchovného poradenstva v základnej alebo strednej škole, ktorého súčasťou je aj kariérové poradenstvo, je poskytovať informačnú, diagnostickú, poradenskú, konzultačnú, osvetovo-preventívnu a metodickú činnosť deťom, žiakom a ich zákonným zástupcom, **školským žiackym a študentským samosprávam a iným organizáciám** v oblasti diagnostiky a rozvoja profesijných záujmov, talentu, profesijnej orientácie, poradenskej pomoci pri profesionálnom rozhodovaní a voľbe budúceho povolania, uplatňovania práv detí a chápania povinností zakotvených v školskom poriadku.
- (2) Výchovné poradenstvo sa poskytuje deťom, žiakom, rodičom, zamestnancom škôl a školských zariadení v školách prostredníctvom výchovných poradcov, školských psychológov, školských špeciálnych pedagógov a koordinátorov prevencie.
- (3) Poradcom tzv. prvého kontaktu v oblasti pomoci riešenia osobnostných, vzdelávacích, profesionálnych a sociálnych vývinových úloh detí, pomoci ich rodičom (zákonným zástupcom) a pedagogickým zamestnancom je výchovný poradca.
- (4) **Výchovný poradca** v prípade potreby sprostredkuje deťom a ich zákonným zástupcom, školským žiackym samosprávam a iným organizáciám pedagogické, psychologické, sociálne, psychoterapeutické, reedukačné a iné služby, ktoré koordinuje v spolupráci s triednymi učiteľmi a sociálnymi partnermi. **Úzko spolupracuje so školským psychológom**, školským špeciálnym pedagógom a odbornými zamestnancami poradenských zariadení.“
- (5) Priamo v školách a v školských zariadeniach pôsobí **školský psychológ**, ktorý **vykonáva psychologickú činnosť** na pomoc deťom, poskytuje informácie a poradenské služby zákonným zástupcom a pedagógom.

Pripomienky Združenia pracovníkov pedagogicko-psychologických poradní – návrh znenia:

§133 názov Výchovné poradenstvo

Úlohy, ciele, činnosti

- (1) **Úlohou výchovného poradenstva** v základnej alebo strednej škole, ktorého súčasťou je kariérové poradenstvo, je poskytovať informačnú, diagnostickú, poradenskú, konzultačnú, osvetovo-preventívnu a metodickú činnosť deťom, žiakom a ich zákonným zástupcom, školským žiackym a študentským samosprávam a iným organizáciám v oblasti výchovy záujmov, rozvoja talentu, profesijnej orientácie a pri výbere budúceho povolania, uplatňovania práv detí a chápania povinností zakotvených v školskom poriadku.

- (2) Výchovné poradenstvo deťom, žiakom, rodičom, zamestnancom škôl a školských zariadení v školách sa poskytuje prostredníctvom výchovných poradcov, školských psychológov, špeciálnych pedagógov a koordinátorov prevencie.
- (3) **Poradcom tzv. prvého kontaktu** v oblasti pomoci riešenia osobnostných, vzdelávacích, profesionálnych a sociálnych vývinových úloh detí, pomoci ich rodičom (zákonným zástupcom) a pedagogickým zamestnancom **je výchovný poradca** úzko spolupracujúci so školským, resp. poradenským psychológom, s triednym učiteľom, špeciálnym pedagógom a so sociálnymi partnermi školy (odborné školy, služby zamestnanosti, zamestnávateľské organizácie v regióne a i.).
- (4) **Výchovný poradca**, v prípade potreby sprostredkuje uvedeným subjektom pedagogicko-psychologické, špeciálno-pedagogické, liečebno-pedagogické, sociálno-pedagogické, sociálno-preventívne, psychoterapeutické, reedukačné a iné služby a tie v spolupráci s triednymi učiteľmi a sociálnymi partnermi koordinuje.
- (5) Priamo v školách a v školských zariadeniach pôsobí **školský psychológ, ktorý vykonáva psychologickú činnosť na pomoc deťom, poskytuje informácie a poradenské služby zákonným zástupcom a pedagógom.**
- (6) Podrobnosti o postavení, systéme odmeňovania, kvalifikačných predpokladoch a odbornom raste výchovného poradcu, školského psychológa, koordinátora prevencie, školského špeciálneho pedagóga sú ustanovené v zákone o pedagogickom zamestnancovi pracovnej náplni, podrobnosti o organizácii práce ministerstvo školstva

§ Vykonávanie psychologickej činnosti

- (1) Psychologickú činnosť v podmienkach škôl a školských zariadení vykonáva školský psychológ a psychológ školského zariadenia výchovnej prevencie a poradenstva.

(2) **Psychologickou činnosťou je najmä:**

- a) skúmanie, výklad, ovplyvňovanie a prognostické hodnotenie správania detí a mladistvých alebo ich skupín psychologickými metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcimi súčasným poznatkom psychologických vied a stavu praxe,
- b) psychologické poradenstvo v podmienkach školských zariadení výchovnej prevencie a poradenstva a školských špeciálnych výchovných zariadení,
- c) psychoterapia v podmienkach školských zariadení výchovnej prevencie a poradenstva a školských špeciálnych výchovných zariadení,
- d) používanie psychodiagnostických metód a testov v podmienkach školských zariadení výchovnej prevencie a poradenstva a školských špeciálnych výchovných zariadení.

Otázky zatiaľ bez odpovede:

- 1) Prečo pri tvorbe všeobecne záväzných právnych predpisov nechcú na ministerstve školstva (všetko však naznačuje, že je to práx všetkých ministerstiev) ani počuť niektoré názory dlhoročných odborníkov z praxe?
- 2) Prečo aj po súhlasných rokovaniach s príslušnými odborníkmi sa nakoniec text v zákonoch a vyhláškach celkom alebo podstatne zmení? Načo potom odborníci a pripomienkujúce subjekty strácajú množstvo drahocenného času?
- 3) Prečo je založená práx, že rôzne stavovské a občianske organizácie „tlačia“ na úradníkov (lebo odborníci to až na výnimky určite nie sú) na ministerstvách, aby presadili svoje potreby a musia ich o nich dokonca „odborne presvedčovať“? Načo sú potom vlastne ministerstvá aj so svojimi „úradníkmi“, keď väčšinou danej problematike vôbec nerozumejú a ani sa to nehanbia priznať?
- 4) Načo sú požadované k presadeniu požiadaviek z praxe podrobné zdôvodnenia, keď to tam nikto ani nečíta? Vraj treba argumentovať stručne! Ale ako možno stručne zdôvodniť potrebné zmeny, na ktoré sa „dolu“ čaká už celé desaťročia?
- 5) Načo je potrebný „cirkus“ okolo každého pripomienkového (rozporového) konania, keď v skutočnosti vôbec nejde o zlepšenie podmienok pre väčšinu občanov (skupinu občanov), ale len o záujmy úzkych skupín „zaobalené“ ?
- 6) Dokedy bude potrebné posielat' novým úradníkom, vždy keď sa po voľbách vymenia, stále tie isté pripomienky?

Bratislava, 21. augusta 2010

Jarmila Blažeková